

Verslag omtrent de exploitatie der Staatsspoorwegen over 1864.

(Bijlagen; Missive.)

onder de kosten der specie-uitzendingen op te nemen. Wel valt het niet te ontkennen, dat ingeval het Gouvernement niet verzekert, de risico door den Staat wordt gelopen, maar die risico staat niet gelijk met de premie. Ten bewijze daarvan kan strekken dat gedurende de jaren 1853 tot en met 1862 door het Gouvernement onverzekerd is gelaten eene waarde van f 23 200 000 aan specie, waarvan f 4 000 000 met particuliere scheepsgelegenheid en f 19 200 000 met Rijksvaartuigen is verzonden. De premie daarvan zou hebben bedragen respectielijk f 80 000 en f 276 000, terwijl over de f 4 000 000 slechts f 6963,87 en over de f 19 200 000 in het geheel niets aan schade en avarij is betaald.

Voor den handel moge de berekening van rente bij wisseloperaties juist zijn, dat beginsel is niet op den Staat toe te passen, want al liggen door de afgifte van wissels bijv. f 10/mm. 4 à 6 maanden langer in 's Rijks schatkist beschikbaar, de Staat kan over dat kapitaal niet disponeren en het evenmin productief maken.

Eindelijk moet nog worden gelet op de omstandigheid dat van tijd tot tijd ook met Rijksvaartuigen specie wordt verzonden, waardoor vracht- en commissiepenningen worden bespaard.

Gedurende de jaren 1853 tot 1862 is, tot dekking van het zoogenaamd tekort, naar Indie in onderscheidene muntspecien overgemaakt in het geheel aan eene waarde van f 108 901 508,435, waarvan alle kosten te zamen genomen hebben bedragen f 2 580 043,235, of nog niet ten volle $2\frac{1}{2}$ pct. van de nominale waarde, en dus nog ruim $\frac{1}{2}$ pct. minder dan het verlies op den tegenwoordigen wisselkoers.

Lettende op deze uitkomst, komt het voor dat wisseltrekking niet zóó zeer de voorkeur boven specie-uitzending verdient, dat alleen of hoofdzakelijk tot de eerstgemelde wijze van voorziening zou behooren te worden overgegaan. Buitendien, de behoefte aan wissels is niet even groot als die der Indische kassen aan betaalmiddelen. Daarom zou dan ook het gevolg van eene gedwongen wisseltrekking niet anders dan schadelijk voor den Staat kunnen zijn, dewijl deze in den wisselkoers de winst zou moeten betalen door particulieren op den aanvoer van specie op Java te behalen; bij welken aanvoer zeker ook zou worden gerekend op assurantie en rente. Eene voorziening der Indische kassen op de wijze als de subcommissie die heeft aangeprezen, zou derhalve slechts na-deelen voor het Gouvernement opleveren, tegenover het voordeel dat zij aan eenige handelshuizen zou verschaffen.

De Voorzitter moet nog opmerken dat door hem, in de zitting van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van 29 Mei jl., het voornemen is te kennen gegeven om aan deze Commissie mededeeling te doen eener onlangs door den Koning genomen beslissing met betrekking tot de indigo-cultuur, alsmede van de gronden, welke tot die beslissing hebben geleid. Sedert is het echter verkieslijk voorgekomen, dergelijke mededeeling toe te voegen aan de stukken welke aan de Staten-Generaal eerlang zullen worden aangeboden met een ontwerp van wet tot regeling der grondslagen, waarop ondernemingen van landbouw en nijverheid in Nederlandsch Indie kunnen worden gevestigd. Dit ontwerp toch zal de Vertegenwoordiging hoogst waarschijnlijk nog eerder bereiken dan dat tot nadere regeling van het gebruik van het koloniaal batig slot van 1863.

Op de deswege gedane vraag van den Voorzitter, verklaart geen der leden eenig voorstel te hebben, en wordt daarop dit proces-verbaal staande de zitting gesloten en ondertekend.

(Get.) I. D. FRANSSEN VAN DE PUTTE.

» D. BLANKENHEYM.

» T. P. VIRULY.

» BLUSSÉ.

» G. DE VRIES AZ.

» K. A. MEEUSSEN.

» O. W. HORA SICCAMA.

» VAN FRIDAGH.

In kennis van mij,

De Secretaris der Commissie,

(get.) W. SIX, l. S.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

[CXXXV. 5.]

ALGEMEENE rekening aantonende de hoegroothheid der Oost-Indische remises in goederen en geld en het gebruik van die remises gemaakt gedurende het jaar 1863.

[CXXXV. 6.]

BIJLAGE A.

AANTOONING van het bruto provenu der in 1863 verkochte gouvernementsproducten en van de onkosten daarop gevallen.

[CXXXV. 7.]

BIJLAGE B.

AANTOONING van de onkosten, gevallen op den overvoer en de te-gelde-making van de in 1863 verkochte Oost-Indische gouvernementsproducten.

[CXXXV. 8.]

TWEEDE en laatste suppletoire rekening der Oost-Indische remises in goederen en geld over 1861 en het gebruik daarvan gemaakt in 1863.

[CXXXV. 9.]

BIJLAGE C^{II}.

SPECIFIEKE aantooning der ontvangsten en uitgaven ten behoeve der kolonie Suriname, sluitende met de som in uitgaaf gebragt in de tweede en laatste suppletoire rekening van 1861.

[CXXXV. 10.]

BIJLAGE D^{II}.

SPECIFIEKE aantooning der ontvangsten en uitgaven ten behoeve van Curaçao en onderhoorigheden, sluitende met de som voorkomende in de tweede en laatste suppletoire rekening van 1861.

[CXXXV. 11.]

BIJLAGE E^{II}.

SPECIFIEKE aantooning der ontvangsten en uitgaven, ten behoeve der Nederlandsche bezittingen ter Kuste van Guinea, sluitende met de som in uitgaaf gebragt in de tweede en laatste suppletoire rekening van 1861.

[CXXXV. 12.]

EERSTE suppletoire rekening der Oost-Indische remises in goederen en geld over 1862 en het gebruik daarvan gemaakt in 1863.

[CXXVII. 1.]

MISSIVE, ingekomen in de zitting van den 14den Julij 1865.

's GRAVENHAGE, den 11den Julij 1865.

Daartoe door den Koning gemachtigd, heb ik de eer aan UHed. Gestr. bij deze, met verzoek om mededeeling van dat stuk aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te doen geworden de bij de Algemeene Rekenkamer opgenomen en gesloten rekening van ontvang en uitgaaf ter zake van de begrooting voor den aanleg van

Verslag omtrent de exploitatie der Staatsspoorwegen over 1864.
Verslag van den staat der Hooge-, Middelbare en Lagere scholen over 1863/1864.
 (Rekening; Missive; Regeringsverslag.)

Staatsspoorwegen over het dienstjaar 1863, vastgesteld bij de wet van den 24sten December 1862 (*Staatsblad* n°. 236).

De Minister van Financien,
 G. H. BETZ.

Aan den Heer Voorzitter
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

[CXXVII. 2.]

REKENING wegens de ontvangsten en uitgaven ter zake van de begroting voor den aanleg van Staatsspoorwegen over het dienstjaar 1863, vastgesteld bij de wet van den 24sten December 1862 (*Staatsblad* n°. 236).

[CXXX. 1.]

MISSIVE, ingekomen in de zitting van den 17den Julij 1865.

's GRAVENHAGE, den 15den Julij 1865.

Ik heb de eer U hiernevens te doen toekomen het verslag van den staat der Hooge-, Middelbare en Lagere scholen over het jaar 1863—1864.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
 THORBECKE.

Aan den Heer Voorzitter
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

[CXXX. 2.]

VERSLAG omtrent den staat der Hooge-, Middelbare en Lagere Scholen over 1863—1864.

INLEIDING.

Voor het eerst kon nu eene rubriek aan het middelbaar onderwijs worden gewijd. Met den 1sten Julij 1863 toch trad de wet van den 2den Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50) in werking. Hetgeen tot uitvoering dier wet, zoo vóór als na dat tijdstip, tot aan het einde van het jaar is geschied, behoorde alzoo hier eene plaats te vinden. Wel heeft de Regering, bij de toelichting der Staatsbegroting voor 1865, reeds eenige mededeelingen dienaangaande gedaan, maar niet zoo uitvoerig als in het jaarlijksch verslag omtrent den staat der scholen het geval schijnt te moeten zijn. Na de vermelding van hetgeen betreffende de aanvankelijke uitvoering der wet te zeggen was, schenen de mededeelingen omtrent die inrigtingen te moeten volgen, welke, reeds vroeger bestaande, onder het gebied dier wet zijn gekomen, zoo als de Delftsche Akademie, later door de Polytechnische School vervangen, de landhuishoudkundige school te Groningen, de inrigting voor onderwijs in koophandel en nijverheid te Amsterdam en de scholen voor de zeevaart. Achter deze scheen aan de berigten omtrent de gestichten voor doofstommen en blinden, krachtens de wet aan het toezigt op het middelbaar onderwijs onderworpen, aan de klinische scholen, de Rijksskweekschool voor voedvrouwen en de Rijksveeartsenijsschool, mede, wat hare hoofdstrekking betreft, tot het middelbaar onderwijs behorende, eene plaats toe te wijzen. Het onderwijs bij de zee- en landmagt werd geacht eigenaardig deze rubriek te kunnen sluiten.

Bij de inleiding van het verslag over 1861/62 werd melding gemaakt van den wensch des Ministers, voortaan, om de drie jaren, een algemeen overzicht van de ontwikkeling van het schoolwezen in dat tijdvak te geven en het eerste driejarig tijdvak met den 1sten Januarij 1861, tijdstip waarop de wet van den 13den Augustus 1857 (*Staatsblad* n°. 103) volledig in werking is gekomen, te doen beginnen. Aan dezen wensch is gevolg gegeven bij het nu aangeboden verslag, dat, wat het lager onderwijs betreft, meer speciaal 1863 behandelende, bij de hoofdpunten ook in eene

vergelijking met de beide voorafgaande jaren treedt en een overzicht der drie jaren bevat.

Overigens komt het verslag, wat vorm en indeeling betreft, grootendeels met de vorige overeen. Bij de rubriek der bewaarscholen is, volgens vroegere toezegging, mededeeling gedaan der uitkomsten van het van Regeringswege ingestelde onderzoek naar den toestand dier inrigtingen te Amsterdam.

HOOGESCHOLEN TE LEIDEN, UTRECHT EN GRONINGEN.

§ 1. COLLEGIEN VAN CURATOREN.

De vacature van curator aan de hoogeschool te Leiden is vervuld door de benoeming bij Koninklijk besluit van 24 Junij 1864, n°. 45, van den heer mr. R. J. C. METELERKAMP.

Overigens hebben deze collegien geene verandering ondergaan.

De heer mr. N. P. J. KIEN genoot het voorrecht op den 21 Maart 1864 de gedachtenis te viëren aan zijne vijf-en-twintigjarige werkzaamheid als burgemeester van Utrecht en bij gevolg als curator der hoogeschool aldaar.

§ 2. PERSONEEL DER HOOGLEERAREN.

De hoogeschool te Leiden had het verlies te betreuren van den hoogleeraar bij de geneeskundige faculteit dr. J. M. SCHRANT. Slechts anderhalf jaar mogt hij zijn ambt vervullen; door eene besmettelijke ziekte aangetast, bezweek hij op den 18den Maart 1864. In zijne plaats is bij Koninklijk besluit van 27 Mei 1864, n°. 146, de heer J. C. G. EVERS, med. doctor te 's Gravenhage, aangesteld, die op den 23sten September daaraanvolgende zijne betrekking aanvaardde na het houden eener redevoering over de waarde der ervaring aan het ziekbed voor de beoefening der geneeskunde.

Bij Koninklijk besluit van 17 Junij 1864, n°. 91, is op grond van zeventigjarigen ouderdom het emeritaat verleend aan den hoogleeraar bij de regtsgeleerde faculteit te Leiden mr. H. COCK; in zijne vervanging was reeds voorzien door de benoeming bij Koninklijk besluit van 22 Maart 1864, n°. 40 van den heer mr. J. T. BUYS, hoogleeraar aan het athenaeum te Amsterdam, die den 25sten Junij daaraanvolgende zijn ambt aanvaardde na het houden eener redevoering over het modern Staatsbegrip. De emeritus hoogleeraar dr. J. BAKE overleed den 26sten Maart 1864.

Het personeel der hoogleeraren aan de hoogeschool te Utrecht leed, door het overlijden van den hoogleeraar bij de letterkundige faculteit dr. S. KARSTEN op den 7den Mei 1864, een gevoelig verlies. Uitmuntende door geleerdheid, mogt hij bijna 25 jaren zich bij deze hoogeschool aan de beoefening der wetenschap wijden. Zijne plaats werd vervuld door de benoeming, bij Koninklijk besluit van 1 Julij 1864, n°. 55, van dr. H. VAN HERWERDEN, leeraar aan het gymnasium te 's Gravenhage. De twee rustende hoogleeraren dezer hoogeschool TH. G. VAN LITH DE JEUDE en H. BOUMAN zijn beide overleden, eerstgenoemde den 23sten December 1863 en laatstgenoemde den 14den Mei 1864.

Te Groningen vond in het personeel der hoogleeraren geen verandering plaats.

§ 3. BESCHOUWINGEN OVER HET ONDERWIJS.

De tabel, als bijlage aan dit verslag gevoegd, bevat eene opgave van de gedurende den cursus 1863/64 gehouden collegien en het daarbij aanwezig getal toehoorders. Nadere bijzonderheden zijn vermeld in het volgend overzicht.

a. Faculteit der godgeleerdheid.

Te Leiden verschilden de collegien eenigzins van die gedurende den cursus 1862/63. De hoogleeraar SCHOLTEN behandelde het tweede gedeelte der christelijke dogmatiek, benevens het Evangelie van JOHANNES, in plaats van de natuurlijke godgeleerdheid en de geschiedenis der nieuwere filosofie, welke het vorig jaar door hem gegeven zijn. Van de praktische godgeleerdheid werden door den hoogleeraar PRINS behandeld het hedendaagsch kerkregt der Nederduitsch-Hervormde Kerk, en de gebruikelijke catechismus-prediking en hare methode; bovendien werden door hem wekelijks catechetische en homiletische oefeningen met de studenten gehouden. De hoogleeraar KUENEN hield collegien over Christelijke